

Førstehjælp i omsorg

Beskrevet med input fra pædagog Tina Glerup, afdelingsleder Hanne Madsen og leder Else Marie Skaarup, Humlegården, Struer Kommune

BAGGRUND

Kort om metoden

Med afsæt i de fire grundlæggende principper i førstehjælp kan dagtilbud sætte fokus på at drage omsorg, tage medansvar og hjælpe hinanden. Ved at lære barnet principperne i førstehjælp og gøre dem til en del af hverdagen på børnenes niveau kan børnene opnå tillid til og tro på, at de kan gøre en forskel. Metoden *førstehjælp i omsorg* er god til børn fra 3 år og opefter.

Pædagogiske overvejelser

Førstehjælp i omsorg kan være med til at gøre børn ansvarlige og omsorgsfulde. De bliver gode til at hjælpe andre og selv bede om hjælp. Førstehjælp i omsorg tager udgangspunkt i de fire grundprincipper i førstehjælp: Stands ulykken, Giv livreddende førstehjælp, Tilkald hjælp og Giv almindelig (psykisk) førstehjælp. Metoden omsætter grundprincipperne, så de bliver forståelige og anvendelige for 3-6-årige børn. Ved brug af metoden bliver omsorgsværdierne i metoden de bærende for hverdagslivet i dagtilbuddet. Det overordnede budskab er at gøre børnene opmærksomme på at hjælpe hinanden – uden at pålægge dem det egentlige ansvar.

En vinter var vi ude at se på pakis. Der endte det med, at vi næsten strandede på stranden, da vi ikke kunne komme op fra stranden igen. Da vi stod nede på stranden, kunne vi ikke komme over til trappen på grund af isen. Der måtte vi forsøge at kravle op af den stejle, meget glatte bakke, vi havde rustjet ned ad. Et par af de ældste børnehalebørn var de første, der fik sig kæmpet op ad bakken, mens vi andre stadig forsøgte. Men så lå de deroppe på toppen og tog imod, så kunne vi voksne sidde på sådan en lille hylde og så sende de 3-årige børn og tasker videre, hvor de tog imod. Det giver mig stadig kuldegysninger. Tænk, at de bare gjorde det, uden at nogen havde bedt dem om det. De gør det af sig selv.

Tina Glerup, pædagog

Formål

Førstehjælp i omsorg har til formål, at børnene:

- får viden om, hvorfor det er vigtigt at hjælpe og passe på hinanden
- får viden om, hvordan de kan hjælpe andre
- opnår tillid til egne evner og tro på eget selvværd
- handler empatisk og ansvarligt over for sig selv og andre
- føler sig kompetente til at overskue en situation og gribe ind, hvis de ser, at noget er galt.

METODEBESKRIVELSE

Hvad er konteksten?

Førstehjælp i omsorg består af en teoretisk og en pædagogisk del. Den teoretiske del omfatter, at børnene én gang årligt får et kursus i førstehjælp tilpasset deres alder. Aldersopdelingen gør det muligt at udvide indholdet i kurserne i takt med børnenes personlige og sociale udvikling.

Den pædagogiske del omfatter, at der bliver skabt en kultur af omsorgsfuldhed i dagtilbuddet. I det arbejde er det nødvendigt, at personalet og børnene anvender de nedenstående fire principper i førstehjælp som en naturlig del af hverdagen. De pædagogiske workshops, der bliver arbejdet i under selve kurserne i førstehjælp, er med til at understøtte den daglige anvendelse af de fire principper.

Jeg har en lille gut, der hver dag sparker døren ind til kontoret og siger "hej, kan jeg hjælpe dig med noget?". Der er det vigtigt at finde på nogle opgaver og ikke afvise ham hver eneste dag, men støtte op om, at han faktisk gerne vil hjælpe og gøre sig nyttig.

Else Marie Skaarup, leder

Konkrete elementer i metoden

Til den teoretiske del anbefales det at gennemføre Falcks børnekursus i Førstehjælp.

De fire grundprincipper i førstehjælp:

Falcks model:

Børnenes model:

For at få kursets viden og børnenes model ind under huden tilrettelægges pædagogiske workshops som et aldersopdelt stjerneløb. De yngste 3-4-årige skal igennem tre workshops og de ældste 5-6-årige skal igennem fire workshops.

I arbejdet med at implementere det lærte teoretiske fundament i hverdagens pædagogiske arbejde er det en god ide at anvende et kamera. Billeder af børn i forskellige situationer, hvor de har brug for hjælp, er meget anvendelige i dialogen med børnene. Det kan fx være billeder af et barn, der er faldet på legepladsen; et barn, der skal have rensset sår og have plaster på eller et barn, der har problemer med lynlåsen i jakken.

Dagtilbuddets førstehjælpsskab indgår som en del af førstehjælp i omsorg. Førstehjælpsskabet placeres i børnehøjde, så børnene selv kan hente plaster og forbindinger, hvis de har brug for det. Hav eventuelt en trøstebamse stående i skabet, som børnene kan låne, hvis de har slået sig eller er kedede af det.

Fremgangsmåden – trin for trin

Førstehjælpskurserne fra Falck: Falckredderen underviser børnene, og de lærer de grundlæggende principper. Undervisningen tager afsæt i fire punkter:

- 1 Anatomisk – her gennemgås kroppens opbygning.
- 2 Sikkerhed – hvordan man forebygger ulykker og undgår, at nogen kommer til skade.
- 3 De fire førstehjælpsprincipper – især tilkald af hjælp og almen førstehjælp (omsorg).
- 4 Livreddende førstehjælp – aflåst sideleje, frie luftveje, små og store blødninger.

Undervisningen giver børnene indsigt i, hvorfor det er vigtigt at hjælpe og passe på hinanden, og hvad de kan gøre.

Workshop 1+2 (for 3-6-årige): Deciderede førstehjælpsøvelser. Workshop 1 handler om kroppens anatomi, mens workshop 2 handler om aflåst sideleje, frie luftveje, små og store blødninger osv.

Workshop 3 (for 3-6-årige): Workshoppen består af to opgaver.

Opgave 1

Børnene bliver præsenteret for fire billeder af en ulykke. Personalet gør opmærksom på, at der ikke er tale om en rigtig ulykke, men at personerne på billederne er skuespillere.

Børnene skal lægge billederne i den rigtige rækkefølge i forhold til ulykkens forløb og placere de fire omsorgsprincipper, så de passer til billederne. Den voksne støtter børnene ved fx at spørge:

- Hvordan tror du, det er sket?
- Hvordan ser pigen ud på billedet?
- Hvordan tror du, manden i bilen har det?
- Hvad kan du gøre for at hjælpe?
- Kunne du have gjort noget for at forhindre det?

Opgave 2

Børnene bliver præsenteret for forskellige udsagn, hvor nogle er helt logiske, nogle lidt provokerende, og hvor nogle kan tolkes forskelligt. Børnene skal diskutere udsagnene – eventuelt i mindre grupper – og sortere dem i kategorierne 'god ven' eller 'dårlig ven'.

Eksempler på udsagn:

- Man må gerne drille, hvis det bare er den samme, man driller hver dag.
- Hvis der er en, der græder, skal man ikke blande sig.
- Man kan ikke være god ved alle.
- Man må godt holde andre ude.
- Man skal gå væk, hvis der er nogen, der skændes.
- Man skal ikke snakke ordentligt til alle, kun dem man er venner med.
- Man skal kun give krammeplaster, hvis den voksne beder en om det.
- Man skal behandle andre, som man gerne selv vil behandles.
- Hvis man ser en, der er ked af det eller vred, må man gerne spørge, hvad der er galt.
- Man må gerne sige nej tak til at få hjælp.
- Hvis man får nej, når man gerne vil hjælpe, så skal man ikke spørge mere.

Børnenes svar giver personalet mulighed for at snakke med børnene om:

- At kunne sætte sig i andres sted
- At kunne sætte ord på følelser både hos sig selv og andre
- At have forskellige følelser samtidig
- At kunne aflæse kropssprog og mimik.

Workshop 4 (for 5-6-årige): Rollespil. Personalet laver rollespil med børnene ud fra emnerne: Holde ude, magt og uvenner. Personalet fungerer som aktører og tager afsæt i anonymiserede situationer fra dagligdagen, som børnene enten selv har deltaget i, været offer for eller været tilskuer til. For at sikre anonymitet fortæller de voksne børnene, at det "kun er skuespil".

Under rollespillene beder personalet børnene om at lytte til, hvad der bliver sagt, lægge mærke til de voksnes mimik og kropssprog samt finde og huske de steder, hvor de synes, der foregår eller bliver sagt noget forkert. Efter hver rollespilssekvens snakker personalet med børnene om, hvad de har lagt mærke til og oplevet.

Rollespil med afsæt i korte sekvenser fra børnenes sociale liv er velegnet til:

- at tydeliggøre nogle af de problematikker, der er i børnenes indbyrdes relationer
- at gøre børnene kloge på deres egne handlinger
- at åbne for en snak i børnegruppen om problemløsning, empati, impuls kontrol og selv-kontrol.

Førstehjælp i omsorg i hverdagen: Omdrejningspunktet er, at personalet er rollemodeller i forhold til at løse konflikter og drage omsorg for hinanden. Det er især i starten nødvendigt, at personalet støtter det enkelte barn og børnegruppen i at skabe overblik over og agere i en konflikt- eller ulykkessituation med afsæt i fremgangsmåden bag førstehjælpsprincipperne. De voksne skal støtte børnene i at hjælpe hinanden. Det betyder også, at de nogle gange skal være afventende og observere, om barnet eller børnegruppen kan håndtere en situation selv.

Husk at præsentere børnene for førstehjælpsskabet og vise dem, hvordan de kan hjælpe hinanden ved småskader ved brug af det udstyr, der er i skabet. De kan fx rense sår og sætte plaster på.

Personalet er på overarbejde i den forstand, at den enkelte medarbejder hele tiden skal analysere og vurdere en situation. Det er nemmere at gøre tingene selv og lade være med at inddrage børnene. Det svære er at vurdere, hvornår børnene selv tager hånd om situationen, og hvornår det er, man skal træde til. Der er mange gråzoner, hvor personalet kan være i tvivl om, om det er nu, der skal gribes ind, men her kommer erfaringen med metoden personalet til gode.

Else Marie Skaarup, leder

AFSLUTTENDE VURDERING

Fordele ved metoden

- Børnene bliver gode til at spotte, hvornår andre har brug for hjælp. Børnene føler, at de er og kan noget, og opnår tiltro til, at de sagtens kan hjælpe andre inklusiv voksne uden at blive spurgt.
- Med tiden bliver de fire førstehjælpsprincipper integreret og kropsliggjort i den daglige praksis, uden at børnene tænker over det.
- Børnenes ordforråd og viden om forebyggelse og førstehjælp bliver udvidet, og både børn og voksne bliver mere opmærksomme på faremomenterne i dagligdagen, så de kan forebygge skader og ulykker.
- Hvis der sker en alvorlig ulykke, er risikoen for panik hos børnene mindre, hvis de har kendskab til førstehjælp.

Forhold, man skal være opmærksom på

- Det er grundlæggende, at personalet er trænet og opdateret i førstehjælp, så de kan vurdere, om børnene kan håndtere en situation, eller om de voksne må træde til.
- Det er en god idé at inddrage forældrene og forklare, hvordan førstehjælp er tænkt som en forankret del af måden at være sammen på i dagtilbuddet.
- Personalet kan tage konkrete situationer op på personalemøder og reflektere over, hvordan de er blevet håndteret.